

Obrazec ustne sporne razprave pred okrajnim sodiščem.¹⁾

Josip Vojska, lastnik zemljišča vl. št. 6 v C., je vložil pri okrajnem sodišči v S. dne 26. marca 1898. l. tožbo proti zakonskima Valentinu in Barbari Halama, lastnikoma zemljišča vl. št. 20 v C., radi priznanja, da je lastnina prosta služnosti vožnje čez travnik parc. št. 212. kat. ob. C. To služnost ceni tožitelj, da se določi podsodnost, na 100 gld.

O tej tožbi se je določil narok za ustno sporno razpravo na dan 14. aprila 1898.

Tožbenega odloka ni bilo moči vročiti drugotoženi Barbari Halama, ker ne stanuje v C., nego pri očetu Frančišku S. v B., odkar je od svojega moža sodno ločena.

Ko je došlo poročilo o tej oviri pri vročanju, ukazal je sodnik samostojno, da naj se vroči tožba Barbari Halama po pošti v B., in to se je glasom došle vzvratnice v istini zgodilo.

K naroku je prišel tožitelj Josip Vojska s svojim zastopnikom dr. Š. in toženi Valentin Halama z zastopnikom dr. M. Drugotožena Barbara Halama ni prišla.

I. Ustna razprava.

Sodnik: Začenjam razpravo; gospod zapisnikar, okličite stvar.

Zapisnikar: Pričenja se sporna razprava o tožbi Josipa Vojska proti zakonskima Valentinu in Barbari Halama radi priznanja, da je lastnina prosta služnosti vožnje čez parc. št. 212. kat. obč. C.

Sodnik: Konstatujem, da ni prišla drugotožena Barbara Halama. Glasom poročila poštnege urada se jej ni vročil tožbeni odlok v C., ker biva pri svojem očetu v B. Ukazal sem radi tega, naj se vroči tožba drugotoženi v B. To se je tudi zgodilo in sicer, kakor izkazuje tukaj vzvratnica, dne 7. t. m. Zastopa morda kedo navzočnih drugotoženo Barbaro Halama?

Zastopnik toženega Valentina Halama: Naznanjam da je Barbara Halama od mojega klijenta sodno ločena od mize

¹⁾ Nastopni slučaj se je obravnaval v kurzu, ki so ga imeli sodniki pri deželnem sodišči v Pragi pod vodstvom predsednika bar. Kaline.

in postelje. Jaz zastopam zgol Valentina Halama, ne pa Barbare Halama, ker mi zastopanja ni naročila. Tudi Valentina Halama ni naprosila, naj bi jo zastopal.

Sodnik: Gospod tožitelj, podajte svojo tožbo in svoje predloge.

Zast. tožitelja: Najprej podajam vsebino svoje pismeno vložene tožbe. Kakor je v le-tej obrazloženo, je Josip Vojska lastnik travnika parc. št. 212. kat. obč. C., imenovanega »pri križu«, kateri je podedoval po očetu Ivanu Vojska. Dne 12. marcija t. l. je peljal čez ta travnik Vinko Drašlar, hlapec toženih zakonskih, katera sta lastnika sosednega travnika parc. št. 213. voz gnoja in sicer na toženih travnik; s praznim vozom se je imenovani zopet vrnil po isti poti čez tožiteljev travnik. Ravno navzočni tožitelj je branil to vožnjo; v istem hipu došli toženi Valentin H. je pa prigovarjal, češ, da vozi že nekaj let po tem travniku, da mu te pravice nikdo ne more odvzeti in da bode še nadalje vozil po tožiteljevem travniku. S tem si prisvaja toženi Valentin H. v svojem in v svoje žene, solastnice parc. št. 213, imenu služnost vožnje po tožiteljevem travniku parc. št. 212., to pa neopravičeno, ker toženecema ne pristojata taka pravica. Taka služnost ima vrednost 100 gld. in je torej podsodnost tega sodišča utemeljena. Predlagam sedaj soglasno s tožbo: Slavno sodišče izvoli po dovršenem postopanju za pravo spoznati, da ne pristojata toženima pravica vožnje čez travnik parc. št. 212. kat. obč. C. v korist njiju parcele št. 213. istotam.

Le-to tožbeno zahtevo pa še nastopno razširjam. Ko je moj klijent nekaj dnij po vloženi tožbi prišel na mesto samo, našel je, da je vrezan vsled vožnje toženih v njegov travnik 40 m dolg, 12 cm širok in 6 cm globok kolovoz. Vzpričo tega je ondi trava popolnem vničena in to znači 10 gld. škode. Travnik bode treba sedaj popraviti in bode to stalo najmanj 50 gld. O tem ponujam dokaz po zvedencih in po lokalnem ogledu. Razširjam torej tožbeno zahtevo tudi na povračilo rečene škode in prosim, naj se obsodi toženca, da mi morata plačati 60 gld. odškodnine.

Kar se tiče drugotožene Barbare Halama, ki ni k naroku prišla, predlagam, naj se izda zamudna rabsodba po smislu §-a 396 civ. pr. r.

Sodnik: G. toženec, izjavite se najprvo o tožiteljevem predlogu, naj se izda zoper Barbaro H. zamudna rabsodba.

Zast. tožencev: Odločno se takemu predlogu protivim. Čeprav ni Barbara H. navzočna, ni moči izdati zoper njo zamudne razsodbe, ker je podloga pasivne legitimacije solastninska pravica na zemljišči; že bistvo solastninske pravice kot stvarne pravice na nerazdelni stvari (*communio pro indiviso*) povzroča, da bode razsodba, ki se razglasi v le-tej pravdi, veljala za oba solastnika jednako. Saj vendar ni moči pripoznati jednemu solastniku služnostne pravice, drugemu jo pa odvzeti. Gre torej tu za slučaj §-a 14. civ. pr. r. tako, da je smatrati oba sospornika za jednotno sporno stranko in da velja isto, kar se dožene glede Valentina Halama, ipso iure tudi za sotoženo Barbaro Halama. Sicer pa soprog po §-u 1238. obč. drž. zak. upravlja imovino žene in je torej *ex lege* upravičen, svojo ženo, če gre za njeno imovino, pred sodiščem zastopati.

Previden izjavljam, da sem, ako je sodišče drugega mnenja, pripravljen, zastopati drugotoženo prostovoljno, da jo obvarujem škode. Njeno pooblastilo predložim sodišču naknadno; tudi sem pripravljen, ako smatra sodišče za potrebno, položiti po §-u 38. civ. pr. r. varščino.

Zast. tožiteljev: Določilo §-a 1238. obč. drž. zak. je predpis materialnega prava in če bi se hotelo isto razširiti z ekstenzivno interpretacijo na procesualno zastopanje, ne bilo bi to umestno, ker sta tožena, kakor dokazano, sodno ločena. Predpisa §-a 38. civ. pr. r. ni moči na ta slučaj vporabiti, ker je bilo izrecno priznано, da ni prosila Barbara Halama niti svojega moža, niti njegovega zastopnika, zastopati jo. Po §-u 13. civ. pr. r., ki velja v tem slučaju, je, drugače nego li po starem sodnem redu, stališče sospornikov povsem samostalno, tako, da niso dejanja ali opusti jednega sospornika drugemu ni v prid ni v škodo. Ne more torej navzočnost toženega Valentina Halama obvarovati drugotoženke nasledkov izostanja.

Sodnik: Proglašam, da zavračam tožiteljev predlog, naj se izda proti Barbari Halama zamudna razsodba, kajti tukaj gre za primer takozvanega materialnega sosporništva po §-u 14. civ. pr. r. Podlogo pasivne legitimacije stvarja solastninska pravica na nepremičnini, in zahteva že bistvo te solastnine samo, da naj se razteza moč razsodbe na oba sposesnika. Barbaro Halama obvaruje torej navzočnost Valentina Halama po §-u 14. civ. pr. r. nasledkov neprihoda.

Tako je pa nepotrebno sklepati o eventualnem predlogu zastopnika toženčevega, da se ga naj pripusti k začasnemu zastopanju Barbare H.

Zastopnik tožiteljev: Ker nameravam proti temu sklepu vložiti pritožbo, prosim, naj se preloži narok po §-u 402. zadnjem odstavku civ. pr. r.

Zast. toženčev: Protestujem proti preložitvi naroka, ker ne velja določba §-a 402. zadnjega odst. za le-ta slučaj. Sicer bi to bilo tudi brez pomena, ker se lahko, ako ugodí višja instanca pritožbi, zruši daljno postopanje, kolikor zadeva Barbaro Halama, in izda zoper njo zamudno razsodbo (§ 403. civ. pr. r.), ne da bi se določil nov narok.

Sodnik: Tožiteljev predlog, naj se narok preloži, zavračam, ker tu ne velja določilo §-a 402. zadnjega odst. civ. pr. r.

Izjavite se sedaj, g. toženec, o razširjenju tožbene zahteve na povračilo škode 60 gld.

Zast. toženčev: Po §-u 235. civ. pr. r. je tožitelju treba za vsakeršno premembo tožbe in posebno za razširjenje tožbene zahteve, potem, ko začne teči pravda, tedaj po §-u 232. civ. pr. r., čim se vroči tožencu tožbeni spis, privolitve toženčeve. Izjavljam izrecno, da ne privoljujem v razširjenje tožbene zahteve.

Zast. tožiteljev: Po 3. odst. §-a 235. lahko sodišče pripusti premembo tožbene zahteve tudi navzlic prigovoru toženčevemu, kedar se ni bati, da bi se razprava radi premembe znatno obtežila ali zakasnila. Tega se tu ni treba bati in prosim zato, naj se razširjenje tožbene zahteve dovoli, dasi nasprotnik prigovarja.

Sodnik: Pripoznavate, g. toženec, da je povzročila Vaša vožnja tožitelju za 60 gld. škode?

Zast. toženčev: Tega nikakor ne morem priznati in zanikam odločno, da bi sporna vožnja bila povzročila kaj škode.

Sodnik: Iz tega izhaja, da bi trebalo za vgotovitev škode sodnega ogleda na mestu samem in pa dokaza po zvedencih. Ker bode morebiti takega dokazovanja treba tudi za razsojo v glavni stvari, pridržujem si sklepanje o dopustitvi razširjenja tožbene zahteve za poznejšnji štadij spora, ko bode moči presoditi, bodeli tudi za razsojo o sporni služnosti trebalo preložiti narok na mesto samo ali ne.

Gosp. toženec, odgovarjajte sedaj na tožbo.

Zast. toženčev: Predno podam meritorni odgovor, stavljam še daljnji formalni predlog:

Nekaj dni po dogodku, v tožbi navedenem, je prišel toženi Valentin Halama na svoj travnik parc. št. 213. in je tu našel, da je izkopal tožitelj na svoji parceli št. 212. tik meje toženčevega travnika jarek, očitvidno v namen, da bi potem Valentin Halama ne mogel več voziti čez sporni travnik. Valentin Halama je dal še istega dne jarek zasuti. Tožitelj je vložil radi tega proti Valentinu Halama pri tem sodišči tožbo radi motenja posesti travnika parc. št. 212. Vložena včeraj, dne 13. aprila, se je vročila Valentinu Halama pri sodišči danes pred narokom in je v njej določen narok na mestu samem na jutrnji dan. Ker gre v tej tožbi za isto stvar kakor danes, predlagam naj se združita po §-u 187. civ. pr. r. obe pravdi v skupno razpravo.

Sodnik: Izjavite se, g. tožitelj, o tem predlogu.

Zast. tožiteljev: Branim se proti takemu združenju, ker je smatram za nedopustno. V obeh sporih gre za bistveno drugačne stvari, tu namreč za služnost vožnje, ondi za motenje mirne posesti tožiteljevega zemljišča, in ni torej misliti, da bode predlagano združenje rešitev spora uprostilo ali pospešilo. Tako združenje bilo bi naopak le v oviro hitri dovržitvi spora o moteni posesti, kakeršno mora želeti tožitelj.

Sodnik: Proglašam, da zavračam toženčev predlog, naj bi se združila oba spora, in sicer zato, her treba v tožbah radi motene posesti razpravljati po posebnih predpisih §§ 454. do 460. civ. pr. r., tako, da je združenje posesornega spora z le-tem sporom, za kateri ravnokar navedeni predpisi ne veljajo, po §-u 187. in po analogiji §-a 227. civ. pr. r. nedopustno.

Podajte torej, g. toženec, končno svoje meritorne prigovore proti tožbi.

Zast. toženčev: V meritornem pogledu prigovarjam, da sta tožena sporno služnost vožnje čez tožnikov travnik že priposestovala. Sicer pa mislim, da mi tega nikakor ne bo treba dokazovati. Pogledal sem namreč v zemljiško knjigo in sem našel, da je ondi vknjižen za lastnika travnika parc. št. 212. Ivan Vojska, ne pa tožitelj Josip Vojska. Ni torej tožitelj lastnik tega travnika in ni legitimovan za to negatorno tožbo. Ker je od tega vprašanja zavisen le-ta spor, predlagam po §-u 259. civ. pr. r., naj se, predno

se izda rzsodba v glavni stvari, ugotovi s posebno rzsodbo, da ne pristoja tožitelju lastninska pravica glede travnika parc. št. 212. kat. obč. C.

Sodnik: Gosp. tožitelj, izjavite se o tem formalnem predlogu, hkrati tudi o stvari sami, kolikor je tega za presojo treba.

Zast. tožiteljev: Res je, da ni tožitelj vknjižen lastnikom parc. št. 212., nego da je vknjižen Ivan Vojska. Le-ta je pa tožiteljev oče, ki je umrl nekako pred letom dnij. Njegova zapuščina je že končana in pred 4 tedni se je vročila tožitelju prisodna listina, s katero se izroča vsa zapuščina v last tožitelju kot jedinemu zakonitemu dediču Ivana Vojske. Dasi ni to prisojilo doslej vknjiženo, je vendar tožitelj popolnem legitimovan za to negatorno tožbo. Bilo bi torej povsem nepotrebno, dognati s posebno rzsodbo zemljeknjižno lastninsko pravico, in prosim zato, naj se toženčev predlog zavrne.

Sodnik: Povejte mi, g. tožitelj, koliko je vreden Vaš travnik parc. št. 212., posebno, koliko da meri in koliko da plačate od njega davka?

Tožitelj: Imenovani travnik meri nekaj čez 6 $\frac{1}{2}$ oral in od njega plačam na leto 15 gld. davka, kar dokazuje davčna knjižica, katero imam ravno pri sebi, ker nameravam danes davek plačati. Njega vrednost cenim na najmanj 1400 gld.

Sodnik: Konstatujem iz predložene mi davčne knjižice, da znaša letni davek od parcele št. 212. kat. obč. C. 15 gld., in proglašam, da zavračam toženčev predlog, naj bi se sodilo o lastninski pravici glede sporne parcele po smislu 2. odst. § 259. civ. pr. r., kajti ta travnik je po 70kratnem multiplu zemljiškega davka vreden 1050 gld., torej več kot 500 gld., tako, da to sodišče po §§ 49., 50., 60. odst. 2. in 81 jur. pr. ni več pristojno, soditi o lastninski pravici na tej parceli, ker je marveč za to pridržana podsodnost zbornemu sodišču I. instance (§ 259. odst. 2. in § 236. odst. 2. civ. pr. r.). Pozivljam g. tožehca, naj poda daljnje prigovore proti tožbi.

Zast. toženčev: Navzlic ravnokar proglašenemu sklepu sl. sodišča vzdržujem svojo trditev, katero sicer tožitelj priznava, da ni tožitelj zemljeknjižni lastnik travnika parc. št. 212. kat. obč. C. in da ni torej legitimovan za negatorno tožbo, h kateri je poklican po §-u 523. obč. drž. zak. jedino le lastnik, t. j. kakor je

samo po sebi umevno, zemljejnizižni lastnik. Ne tajim, da je v zemljiški knjigi lastnikom vpisani Ivan Vojska oče tožiteljev, in ne tajim, da je imenovani pred letom dnij umrl. Dokler se mi pa ne predloži prisodna lastnina, moram zanikati, da je zapuščina že do-gnana, in da se je zapuščina prisodila tožitelju kot jedinemu zakonitemu dediču.

A če bi tudi vse to bilo res, ni še tožitelj aktivno legiti-movan. Saj se pridobi lastninsko pravico na neprimičnini po §-u 431. obč. drž. zak. jedino le z vknjižbo. Dokler le-ta ni zvršena, obstoja le hereditas jacens, in bi trebalo vložiti tožbo v imenu za-puščine Ivana Vojska, nikakor pa ne v lastnem imenu tožiteljevem; tožbo je torej zavrniti. Kar zadeva vprašanje o priposestovanju služnostne pravice . . .

Sodnik: Obravnavajmo najpreje vprašanje, zadevajoče to-žiteljevo aktivno legitimacijo. Imate morda, g. tožitelj, pri sebi pri-sodno listino o zapuščini Ivana Vojska?

Zast. tožiteljev: Te listine ne moremo predložiti, ker je nimamo pri sebi. Prosim pa, naj se narok v to svrho preloži, da to listino prihodnjič predložimo.

Sodnik: Tega ne bo treba, ker so zapuščinski spisi pri tukajšnjem sodišči, in ukazujem zato uradoma, naj se ti spisi prineso.

G. zapisnikar, prinesite rečene spise.

(Ko se donesejo spisi:)

Konstatujem iz teh spisov, da je zapuščina po Ivanu Vojska, dne 6. aprila 1897 v C. zamrlem, že končana in da se je izročila s prisodno listino z dne 10. marca t. l. št. 2340 ex 1897 njego-vemu sinu Josipu Vojska kot jedinemu zakonitemu dediču. Le-ta listina se je vročila Josipu Vojska dne 17. marca t. l. Iz zapuščin-skega inventarja konstatujem, da se nahaja v zapuščini tudi par-cela št. 212. kat. obč. C. Obema strankama, posebno pa tožencu je na prosto dano, da pogledate v spise. — Gosp. tožitelj, izjavite se sedaj o predlogu g. toženca.

Zast. tožiteljev: S sklepom, kateri je zavrnil toženčev predlog, da bi se ugotovila lastninska pravica s posebno razsodbo, je to vprašanje popolnem rešeno in je priznana tožiteljeva aktivna legitimacija. Ni torej smeti vnovič o tem vprašanju soditi. Sicer pa mislim, da je tožitelj že po §-u 547. obč. drž. zak. kot priglašeni dedič Ivana Vojska k vložitvi negatorne tožbe legitimovan, tem bolj

sedaj, ko se mu je že vročila prisodna listina in ko primanjkuje le še zemljeknjižne vknjižbe.

Sodnik: Smatram, da je to vprašanje popolnem objašnjeno, in pozivljam g. toženca, naj dokaže svoj prigovor o priposestovanji služnostne pravice.

Zast. toženčev: Travnik parc. št. 213. je bil svoj čas lastnina Vojteha Rejpal, gostilničarja v C., od katerega sta ga kupila denašnja toženca s kupno pogodbo z dne 6. oktobra 1891. Vojteh Rejpal imel je travnik 15 let v lasti, torej od leta 1876. naprej; tega leta ga je podedoval po očetu Janu Rejpal, ki je bil najmanj 20 let lastnik travniku, torej od l. 1856. naprej.

Vojteh Rejpal, pa tudi Jan Rejpal sta vozila vselej na ta svoj travnik čez tožiteljevo parcelo št. 212. in sta vozila istotako tudi nazaj; to se je godilo vsako leto nepretrgoma, kolikorkrat je to zahtevala gospodarska potreba travnika parc. št. 213., torej posebno za časa vožnje sena in otave. Vozili so na ta način tudi gnoj, kedar je trebalo travnik pognojiti. Te vožnje sta zvrševala lastnika osebno, pa tudi po delavcih.

Jednako sta od l. 1891. naprej denašnja toženca gospodarske vožnje čez tožiteljevo parcelo opravljala in sicer nepretrgoma do denašnjega dne. Da se je tako tudi letos zgodilo, navaja tožba. Te okolnosti dokazeta priči Vojteh Rejpal in njegov bivši hlapec Jan Samohrd, katera dva je toženec seboj privedel. Ker sta torej toženca sporno služnostno pravico po 30letnem zvrševanju že priposestovala, prosim, naj se tožba odbije.

Zastopnik tožiteljev: Tožitelj je bil od svojega 14. leta naprej na tujem in se je vrnil v C. stoprav leta 1893. Vzpričo tega mu ni znano, sta li prednika tožencev na navedeni način v istini zvrševala sporne vožnje. Rekel je pa tožitelju njegov oče Ivan Vojska, nekako jedno leto pred smrtjo, da nista zakonska Halama opravičena, voziti po njegovem travniku. Radi tega odločno tajim, da se je sporna služnost vožnje res zvrševala.

Proti priči Vojtehu Rejpalu prigovarjam, da ni verodostojna, ker jej je na izidu pravde očitvidno mnogo, saj jamči Vojteh Rejpal kot prodajalec tožencu za obstoj sporne služnosti. Sicer pa prosim, naj se priči, če pripusti sodišče dokaz po istih, zaslišita na mestu samem, da se dožene identiteta parcel, in da pokažeta priči na mestu, kod da sta prednika tožencev vozila.

Zast. toženčev: K temu pripominam, da se ni dogovorilo med Vojtehom Rejpalom in med tožencema ničesar radi sporne služnosti; posebno se pa ni dogovorilo, da mora Vojteh Rejpal jamčiti za obstoj služnosti. Dokaz tega je kupna pogodba, ki jo prilagam. Je li treba zaslišati priči na mestu samem, prepuščam odločbi sodišča.

Sodnik: Konstatujem iz predložene mi kupne pogodbe, da ni v njej o sporni služnosti nikakega govora. Gosp. tožitelju je prosto; da vanjo pogleda. Proglašam, da zaslišim Vojteha Rejpal in Jana Samohrd kot priči o zvrševanju spornih voženj. Ker sta priči v sodnem poslopi in ker je dokazni predmet jednostaven, zaslišim priči za sedaj tu. Če se izkaže tekom zaslišanja potreba, da se zaslišita priči na mestu samem, tedaj ukrenem pozneje v tem pogledu. Da se boljše orijentujejo sodišče in priče, ukažem prinesiti zemljiško mapo.

Zast. tožiteljev: Imam tu kopijo zemljiške mape, ki morda za orijentovanje zadošča.

Sodnik: G. toženec, oglejte si to kopijo in povejte, je li pravilna.

Toženec Valentin Halama: Lega in oblika parcel sta pravilno vrisani.

Sodnik: Upotrebimo torej kopijo pri zaslišanji prič. Zaslišim najprvo pričo Vojteha Rejpal.

Priča Vojteh Rejpal, 59 let star, kat. vere, gostilničar v C. se, poučen v smislu §-a 321. civ. pr. r., zapriseže in izpove:

Poznam dobro travnik parc. št. 213., imenovan »pri križu«, ki je last zakonskih Halama. Ta travnik sem imel v lasti v letih od 1876. do 1891. Leta 1891. sem ga prodal tožencema. Ves čas, kar sem imel travnik v posesti, nisem na ta travnik drugodi vozil, kot čez tožiteljevo parcelo št. 212., nazvano Vojskov travnik; vozil sem tako ne le seno, nego tudi otavo in, kedar je trebalo, tudi gnoj. Z menoj je vozil moj hlapec Jan Samohrd, s katerim sva skupno pridelke in gnoj nakladala ter odkladala. Tudi moj oče Jan Rejpal, po katerem sem ta travnik podedoval, vozil je na travnik parc. št. 212. vselej jedino le čez Vojskov travnik. To vem, ker sem vodil svojemu očetu gospodarstvo, odkar sem se v 25. letu svoje dobe vrnil od vojakov domov; vozil sem z našim hlapcem Janom Samohrd vselej le čez Vojskov travnik. Kako da je vozil

moj oče pred tem časom in kako da sta vozila toženca na svoj travnik, ne vem.

Priča Jan Samohrd, 60 let star, v P., izpove, poučen v smislu §-a 321. civ. pr. r.:

Prišel sem k rajnkemu Janu Rejpal v službo za hlapca istega leta, ko se je vrnil njegov sin Vojteh Rejpal od vojakov, in ostal sem pri njem kakor tudi pri njegovem sinu v službi nepretrgoma do zadnjih 6 let, ko je prodal Vojteh Rejpal svoje zemljišče tožencema.

Ves ta čas smo vozili na travnik »pri križu« vselej le čez Vojskov travnik tja in nazaj vsako leto, če smo spravljali seno ali otavo, ali če smo vozili na travnik gnoj. To znam, ker sem te vožnje vselej v družbi z Vojtehom Rejpal opravljal. Kako da se je preje vozilo in kako da vozita toženca sedaj, mi ni znano.

Sodnik: Razpravljajmo sedaj, kakšen je izid dokazovanja po pričah.

Zastopnik toženčev: Po pričevanji zaslišanih prič je dokazano, da se je sporna služnost zvrševala vsaj od onega leta naprej, ko se je priča Vojteh Rejpal vrnil od vojakov domov. To se je zgodilo v njegovem 25. letu, torej, ker je imenovana priča sedaj star 59 let, leta 1864. Vozilo se je od takrat naprej vsako leto nepretrgoma, kedarkoli je to potreba gospodarstva nanesla, tja do leta 1891., torej celih 28 let. Da je od leta 1891. naprej do danes tudi toženi Valentin Halama zvrševal jednake vožnje nepretrgoma, bi lahko potrdil toženčev bivši hlapec Jan Vavra, ki se je pa pred polu letom v Ameriko preselil. Kje da se nahaja, ni bilo moči poizvedeti. Ker ni drugih dokazov, ponujam dokaz zaslišanjem toženega Valentina Halama.

Zast. tožitelj: Ne morem tajiti, da sta zaslišani priči potrdili zvrševanje služnosti za čas od l. 1864. do l. 1891. Vender pa mislim, da ni moči smatrati dokaza dognanega, ker je posebno priča Vojteh Rejpal kot nekdanji lastnik parcele št. 213. pri stvari vdeležen. Morebiti namreč se je dogovorilo dobrostojstvo glede sporne služnosti in sicer ustno, izven pismene pogodbe. Sicer je pa po pričah dokazano zvrševanje sporne služnosti zgolj za dobo 28 let, a to za dokaz priposestovanja nikakor ne zadošča.

Navajam dalje, da sta vozila prednika toženčev, namreč Vojteh Rejpal in Jan Rejpal, na svojo parcelo št. 213. tudi po drugem

potu, namreč čez travnik soseda Vaclava Kokrda parc. št. 214. To dokažem po pričah Josipu Korbel in Janu Volk, posestnikih v C. Tudi tožitelj je videl l. 1893., da je vozil toženi Valentin Halama voz gnoja na svoj travnik čez travnik soseda Vaclava Kokrda. Le-to dokažem, ker nimam drugih dokazil, osebnim zaslišanjem tožitelja.

Ako sklene sodišče dokaz zaslišanjem toženega Valentina Halama, predlagam, naj se zasliši o tem tudi njegova soproga Barbara Halama, ki je, solastnica travnika parc. št. 213., sospornik v le-tej pravdi.

Sodnik: Zaslišim za sedaj obe stranki, ne da bi ju zapri-segel, in sicer najprvo toženega Valentina Halama o tem, da je zvrševal sporno služnost v letih 1891. do zadnjega časa po tožiteljevi parceli.

Toženi Valentin Halama, 44 let star, kat. vere, posestnik v C., izpove opomnjen v smislu §-a 376. 2. odst. civ. pr. r.:

Parcelo št. 213. sva kupila jaz in moja žena Barbara od Vojteha Rejpal l. 1891. Od tega časa naprej vozim na to parcelo vselej čez Vojskov travnik in po isti poti nazaj in sicer nepretrgoma vsako leto seno in otavo in, če treba, tudi gnoj za pognojenje travnika.

Na vprašanje sodnikovo: Moji ženi ni o tem ničesar znanega, ker se za gospodarstvo nič ne zmeni; sicer je pa od mene že tri leta ločena in ne biva ta leta več v C.

Na vprašanje tožiteljevega zastopnika: Čez travnik Vaclava Kokrda sem z njegovim privoljenjem le jedenkrat pred tremi leti na pomlad gnoj peljal, ker je bil takrat Vojskov travnik toli premočen, da ni bilo moči črezenj voziti.

Sodnik: Zaslišim sedaj tožitelja.

Tožitelj Jožef Vojska, 33 let star, posestnik v C., izpove opomnjen v smislu §-a 376. odst. 2. civ. pr. r.:

Od svojega 14. leta naprej sem bil na tujem in sem se vrnil na svoj dom stoprav januarija meseca 1893. l. Istega leta sem videl na pomlad Valentina Halama, ko je peljal voz gnoja na svojo parcelo čez travnik Vaclava Kokrda. Da je peljal čez mojo parcelo, sem zapazil stoprav letos in sem ga radi tega takoj tožil.

Na vprašanje zastopnika toženčevega: Res je, da je bil na pomlad l. 1893. moj travnik zelo premočen.

Sodnik: Sklenem, da zaslišim toženca Valentina Halama pod prisego. Hkrati zavračam tožiteljev predlog, naj bi se zaslišalo tudi sotoženo Barbaro Halama, ker le-ta po izpovedi prvotoženca o stvari naravno najbrže ničesar ne more vedeti, in ker je po §-u 373. odst. 4. civ. pr. r. stvar sodišča, da določi, katerega so-spornikov da je zaslišati.

Valentin Halama ponovi pod prisego isto, kar je izpovedal poprej brez prisege.

Sodnik: Stranki se lahko sedaj izjavita ob izidu dokazovanja.

Zast. toženčev: Po zapriseženi izpovedi Valentina Halama je dokazano, da je on od leta 1891. naprej, odkar je kupil skupno s svojo ženo travnik parc. št. 213., zvrševal sporno služnost nepretrgoma do zadnjega časa. S tem je dokazano, da se je zvrševala služnost več nego 30 let, da je torej priposestovana. Prosim zato, naj se tožba odbije.

Zast. tožiteljev: Prepuščam presoji sl. sodišča, je li izpoved toženca, podana v lastni stvari, verojetna ali ne. Prosim pa, naj se dopusti dokaz, kojega sem že ponudil, po pričah in zaslišanjem tožitelja o tem, da se je vozilo na toženčev travnik tudi po drugih potih.

Zast. toženčev: Predlagam, naj se ta predlog zavrne, ker zaževa neodločilne okoliščnosti.

Sodnik: Ta dokazila zavračam oziraje se na zaslihanje prič in toženca, pa tudi iz razloga, ker je neodločilno, so li vozili lastniki travnika parc. št. 213. tudi po drugih potih in ne le čez tožiteljev travnik. Zavračam nadalje tožiteljev predlog, naj se mu dovoli razširiti tožbeno zahtevo na odškodnino 60 gld., in sicer zato, ker bi za ugotovitev odškodnine bilo treba sodnega ogleda na mestu samem ter tudi privzeti zvedence, s tem pa bi se, ker za razsojo glavne stvari ni potrebno, le obtežila in zavlekla razprava (§ 235. odst. 3. civ. pr. r.).

Ker smatram razpravo za dovršeno, hočem jo končati.

Zastopnika obeh strank vlagata stroškovnike.

Sodnik: Izrekam razpravo za končano. Dogodke navedem v dejanskem stanu rzsodbe. Oznanjam rzsodbo.

Na to oznani sodnik rzsodbo z bistvenimi razlogi in pouči stranki o prizivnem roku.

II. Spisi.

A. Razpravni zapisnik.

Ustna razprava pred c. kr. okrajnim sodiščem v S. dne
14. aprila 1898.

V pravni stvari Josipa Vojske tožitelja,
zastopanega po dr. Š. zoper Valentina in
Barbaro Halama toženca, prvega zastopanega
po dr. M., zaradi prostosti lastnine glede
parc. št. 212. kat. obč. C. od služnosti vožnje
s pr. so prišli pri oklicu stvari ob 9. uri do-
poludne:

Navzočna:

J. L.
sodnik

J. M.
zapisnikar.

1. Tožitelj osebno in njegov s pooblastilom že izkazani za-
stopnik dr. Š.

2. Prvotoženi Valentin Halama osebno in njegov s poobla-
stilom pod ./. izkazani zastopnik dr. M. Drugotožena Barbara Ha-
lama ni prišla.

Razprava se vrši javno.

Tožitelj predlaga, naj se obsodi toženec po tožbi, katero
razširja tako, da bi se mu prisodilo 60 gld. za škodo, povzročeno
mu z izvoženjem travnika; glede sotožene Barbare Halama pred-
laga, naj se izda zamudna rzsodba.

Sodnik proglaši sklep, da zavrača tožiteljev predlog radi za-
mudne rzsodbe za izostalo Barbaro Halama, z ozirom na določbo
§-a 14. civ. pr. r.

Tožiteljev zastopnik predlaga preložitve naroka po smislu
§-a 402. zadnji odst. civ. pr. r.

Sodnik proglaši sklep, da se ta predlog zavrne, ker ni danih
pogojev za preložitve po §-u 402. civ. pr. r.

Zastopnik toženčev predlaga, naj se ob jednem razprava vrši
o tožbi Josipa Vojska proti Valentinu Halama radi motene posesti
travnika parc. št. 212. kat. obč. C., vloženi dne 13. aprila 1898.

Sodnik proglaši sklep, da se ta predlog zavrne radi določbe
§-a 227. civ. pr. r.

Zastopnik toženčev predlaga, naj se vgotovi najprvo s po-
sebno rzsodbo po smislu §-a 259. odst. 2. civ. pr. r., da ne pri-
stojta tožitelju lastninska pravica na travniku parc. št. 212. kat.
obč. C.

Sodnik konstatuje iz davčne knjžice, ki jo je predložil tožitelj, da znaša letni davek od travnika parc. št. 212. kat. obč. C. 15 gld., in proglasi sklep, da se zavrne poslednji predlog toženčev, ker je stvarno nepristojno to sodišče po §§ 49., 50., 60. odst. 2. in 81. jur. pr. ter §§ 259. odst. 2. in 236. odst. 2. civ. pr. r.

Sodnik proglasi sklep, da zasliši priči Vinka Rejpal in Jana Samohrd iz C. o zvrševanju služnosti voznje.

Na to sta bili priči poučeni po smislu §-a 321. civ. pr. r., pa tudi o svetosti in važnosti prisege ter o naslednjih krive prisege.

Ko odstopi priča Jan Samohrd, izpove priča 1. Vinko Rejpal po zapriseženji:

(Izpoved glej zgoraj.)

Zoper zapis te izpovedi niso oglasile niti priča niti kaka stranka prigovora.

2. Priča Jan Samohrd izpove potem, ko se ga je zapriseglo:

(Izpoved glej zgoraj.)

Zoper zapis te izpovedi ni prigovorov od nikake strani.

Zastopnik toženčev ponuja dokaz zaslišanjem toženega Valentina Halama pod prisego o zvrševanju služnostne pravice v dobi od l. 1891. do zadnjega časa.

Zastopnik tožiteljev protestuje zoper to in zahteva eventuelno, naj se hkrati zasliši tudi drugotoženo Barbaro Halama o isti okolnosti.

Sodnik proglasi sklep, da zasliši obe stranki o omenjeni okolnosti najprvo brez prisege in ju opozori, da bodeta morali eventuelno potrditi svojo izpoved s prisego.

Na to izpove Valentin Halama:

(Izpoved glej zgoraj.)

Zoper zapis izpovedi se ničesar ne prigovarja.

Tožitelj izpove:

(Izpoved glej zgoraj.)

Zoper zapis izpovedi se ničesar ne prigovarja.

Sodnik proglasi sklep, da zasliši toženega Valentina Halama pod prisego in da zavrača hkrati tožiteljev predlog, naj se zasliši tudi drugotoženo, to radi določbe §-a 373. odst. 4. civ. pr. r.

Toženi Valentin Halama ponovi po opomnji v smislu §-a 377. civ. pr. r. pod prisego isto, kar je izpovedal preje brez prisege.

Na zahtevo se mu je izpoved prečitala.

Zoper zapis se ničesar ne prigovarja.

Tožiteljev zastopnik predlaga, naj se zaslišita priči Josip Korbel in Jan Volk, posestnika v C., in tožitelj Josip Vojska pod prisego o tem, da so vozili lastniki travnika parc. št. 213. na le-ta travnik tudi po drugi poti čez sosedni travnik Vaclava Kokrda parc. št. 214. kat. obč. C.

Zastopnik toženčev predlaga, naj se predlog zavrne radi neodločilnosti dokazila, in izjavi, da se protivi tudi tožiteljevemu predlogu, naj se mu dovoli razširjenje tožbene zahteve na odškodnino 60 gld., povzročeno po sporni vožnji, ozirajoč se na določbo §-a 235. odst. 3. civ. pr. r.

Obe stranki prilagata spisek stroškov.

Sodnik izreka razpravo za končano in si pridržuje navedbo dogodkov v dejanskem stanu razsodbe.

Na to oznani sodnik razsodbo z bistvenimi razlogi in pouči stranki o prizivnem roku.

Ko se je zapisnik pregledal, se je potem podpisal.

Sodni podpisi.

Podpisi strank.

B. Razsodba.

V imenu Njegovega Veličanstva Cesarja!

C. kr. okrajno sodišče v S. je po c. kr. okrajnem sodniku J. L. v pravni stvari Josipa Vojska v C., tožitelja, zastopanega po dr. Š., zoper Valentina Halama in Barbaro Halama iz C., tožencema, prvega zastopanega po dr. M., zaradi priznanja, da je lastnina parcele št. 212 kat. obč. C. prosta služnosti vožnje s pr., pri naroku dne 14. aprila 1898 po dokončani razpravi razsodilo:

Tožba Josipa Vojska radi pripoznanja, da ne pristojta toženima Valentinu in Barbari Halama, kot solastnikoma travnika parc. št. 213 kat. obč. C. nikaka služnostna pravica vožnje čez tožiteljevo parcelo št. 212 kat. obč. C. na parcelo št. 213, se odbije.

Tožitelj je dolžan, da povrne toženemu Valentinu Halama 20 gld. sodnih stroškov v 14 dneh, da ne bo zvršila.

Dejanski stan.

Tožitelj navaja, da je lastnik travnika parc. št. 212 kat. obč. C. in da si lastita toženca po tej parceli služnostno pravico vožnje na svojo sosedno parcelo št. 213 iste kat. občine, ki je travnik.

Tožitelj zahteva s tožbo priznanja, da je njegova parcela prosta sporne služnosti.

Na ustni razpravi je razširil tožitelj tožbeno zahtevo na odškodnino 60 gld. za škodo, povzročeno pri zvrševanju sporne služnosti na njegovem travniku. Predlog, da bi se dopustila taka prememba tožbene zahteve, se je zavrnil s sklepom sodišča radi §-a 235. civ. pr. r.

Toženi Valentin Halama je predlagal, naj se tožbo odbije, ter je prigovarjal, da pomanjkuje aktivne legitimacije tožiteljeve, ker ni le-ta zemljeknjižni lastnik travnika parc. št. 212, prigovarjal pa tudi, da je služnost vožnje črez tožiteljevo parcelo v korist parcele št. 213 že priposestovana.

Glede na prvi prigovor priznava tožitelj, da je parcela št. 212 doslej vknjižena na ime njegovega rajnkega očeta Ivana Vojske.

Iz sodnih spisov, zadevajočih zapuščino Ivana Vojske, se je dognalo, da je imenovani umrl v C. dne 6. aprila 1897, in da se je njegova zapuščina, v katero spada tudi travnik parc. št. 212, prisodila tožitelju, njegovemu sinu, kot jedinemu zakonitemu dediču s prisodno listino z dne 10. marca 1898, št. 2340 ex 1897, ki se je vročila v dan 17. marca 1898, torej še pred dnem vložene tožbe.

Predlog toženčev, naj se po smislu §-a 259., odst. 2. civ. pr. r., še predno se izda fазsodba v glavni stvari, ugotovi s posebno razsodbo, da ne pristojta tožitelju lastninska pravica na travnik parc. št. 212. kat. obč. C., se je zavrnil zaradi nepristojnosti sodišča in sicer glede na določbe §-ov 49., 50., 60. odst. 2. in 81. jur. pr. ter §-ov 259. odst. 2. in 236. odst. 2. civ. pr. r., ker znaša vrednost travnika po 70kratnem znesku zemljiškega davka 1050 gld., torej več kot 50 gld.

Glede na prigovor, da sta toženca s svojima prednikoma Vojtehom in Janom Rejpalom vred sporno služnost vožnje po več kot 30letnem zvrševanju v korist njunega travnika parc. št. 213 kat. obč. C. že priposestovala, sta priči Vinko Rejpal in Jan Samohrd potrdili zvrševanje te služnosti za dobo od leta 1864. do l. 1891. tako, da se je vozilo črez tožiteljevo parcelo na toženčev parcelo nepretrgoma vsako leto, kolikorkrat je to zahtevala gospodarska potreba parcele št. 213.

Toženi Valentin Halama je pod prisego potrdil, da je zvrševal sporno služnost od leta 1891. naprej, ko je kupil parcelo št. 213

od prednika Vojteha Rejpala skupno z ženo Barbaro Halama, do zadnjega časa nepretrgoma vsako leto, ker je vozil na svojo parcelo vselej le čez tožiteljevo parcelo.

Tožitelj trdi, da sta prednika tožencev, namreč Vojteh in Jan Rejpal vozila na svoj travnik parc. št. 213 tudi po drugih potih, namreč čez parcelo št. 214, last soseda Vaclava Kokrda, in da je tudi sam tožitelj leta 1893. na pomlad videl toženega Valentina Halama, vožečega po tem travniku voz gnoja na svoj travnik. Dokazovanje po pričah in zaslišanem tožitelja, ponudeno glede poslednjega dejstva, se je zavrnilo, ker je neodločilno.

Razlogi.

Najprvo je rešiti vprašanje, je li tožitelj, dasi ni doslej vknjižen lastnikom travnika parc. št. 212 kat. obč. C., legitimovan za vložitev tožbe. Nepravilen je toženčev nazor, da ni sodnik več opravičen, soditi tega vprašanja, ko je bil radi nepristojnosti zavrnil predlog, naj bi se s posebno razsodbo ugotovila lastninska pravica na parceli št. 212 kat. obč. C. Zavrnitev tega predloga ima le to posledico, da ni smeti tega vprašanja razsojati in da vprašanje ne more zadobiti materijalne pravne moči v smislu §-a 411. civ. pr. r. Nikakor pa ne izhaja iz tega, da ne sme sodnik več premotriti tega vprašanja v razsodbenih razlogih; to je že zategadelj treba, ker je rešitev vprašanja za razsojo spora odločilna.

Po §-u 523. obč. drž. zak. je opravičen vložiti negatorno tožbo lastnik služečega zemljišča; lastninsko pravico na zemljišči se pa pridobi po §-u 431. obč. drž. zak. zgol po vknjižbi v zemljiško knjigo. Iz tega pa še nikakor ne izhaja, da je za negatorno tožbo legitimovan zgol zemljeknjižni lastnik; nego zadošča naturalna lastninska pravica, katero se pridobi tudi — če ne že s trenutkom dedovanja, oziroma s priglasbo k dedovanju (§ 547. obč. drž. zak.) — gotovo s prisojilom zapuščine, ko preneha »hereditas jacens«, tako da ni moči po prisojilu zapuščine več tožiti v imenu zapuščine.

Ako bi se po prisojilu zapuščine in pred vknjižbo lastninske pravice odrekla dediču pravica, da toži v lastnem imenu, prišli bi do absurditete, da bi nekaj časa sploh nikake osebe ne bilo, ki bi bila za negatorno tožbo opravičena.

Zategadelj je bilo smatrati, da je aktivno legitimovan tožitelj, kateremu se je prisodila zapuščina Ivana Vojske, še predno je vložil tožbo.

Vzlic temu je tožbo odbiti. Kajti po §§-ih 1470. in 1477. obč. drž. zak. se priposestuje služnost na tujem zemljišči po 30letnem poštenem zvrševanju, čeprav ni pravnega naslova.

Po pričah Vojtehu Rejpal in Janu Samohrd, katerima ni moči odreči verodostojnosti, in po zapriseženi izpovedi toženega Valentina Halama je dokazano, da so zvrševali sporno služnost vožnje čez parc. št. 212 kat. obč. C. v korist travnika parc. št. 213 iste kat. obč. več kot 30letno dobo od l. 1864. naprej lastniki poslednjega travnika, to je prednika Jan in Vojteh Rejpal ter toženec Valentin Halama nepretrgoma vsako leto, kolikor je tega trebalo za gospodarstvo travnika parc. št. 213.

Da bi se priposestovanju sporne služnosti sploh kako izključujoče dejanje protivilo, ni tožitelj niti trdil. Treba je torej smatrati sporno dolžnost za priposestovano in tožbo je bilo odbiti.

Določilo o pravnih stroških se opira na § 41. civ. pr. r.

Stranki se po §-u 447. civ. pr. r. opozarja, da je v prizivnem postopanju treba zastopanja po odvetnikih.

V S., dne 14. aprila 1898.

C. kr. okr. sodnik

J. L.

III.¹⁾

Hkrati z rzsodbo se je vročil strankama odlok, obsegajoč:

1. sklep, da se zavrača tožiteljev predlog, naj se izda glede sotožene Barbare Halama zamudna rzsodba;

2. sklep, da se zavrača tožiteljev predlog, naj se mu dovoli razširiti tožbeno zahtevo na odškodnino 60 gld. za škodo, povzročeno zvrševanjem sporne služnosti;

3. sklep, da se zavrača predlog tožencev, naj se ob jednom razpravlja spor vsled tožbe Jožefa Vojske proti Valentinu Halama radi motene posesti parc. št. 212 kat. obč. C.

4. sklep, da se zavrača toženčev predlog, naj bi se ugotovilo s posebno rzsodbo, da ne pristoja tožitelju lastninska pravica na travniku parc. št. 212 kat. obč. C.

Po češkem »Pravniku« priobčil

Dr. V. Foerster.

¹⁾ Te sklepe je vročiti z razlogi vred po §-u 426. odst. 1. civ. pr. r. in §-u 79. odst. 4. zak. o sod. organ., kadar je pripuščen strankama samostojen rekurz. Glede sklepa, pod 3. navedenega, bi lahko bilo vprašanje, ali naj se priobči, sporno radi določbe §-a 192. odst. 2. civ. pr. r.

